

ІНТЕГРОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ (вибіркова)

Ступінь вищої освіти – Другий (магістерський) рівень

Освітньо-наукова програма: «Організація метеорологічного та геофізичного забезпечення Збройних Сил України»

Спеціальність: Е4 «Науки про Землю»

Курс навчання: 3 семестр, 2 рік навчання

Кількість кредитів: 3 кредити ЄКТС

Мова викладання: українська

Дні, час, місце: вул. Львівська, буд. 15, НЛК №2, за розкладом

Консультації: вул. Львівська, буд. 15, НЛК №2, к. 406,
щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач:	Ольга Юріївна САПКО, к.геогр.н., доцент, доцент кафедри екологічного права і контролю
Кафедра:	кафедра екологічного права і контролю
Контактна інформація:	kafedraepik@onu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою дисципліни: формування у студентів специфічних навичок щодо інтегрованого підходу в управлінні складними природно-соціально-економічними системами.

Завданням дисципліни є: оволодіння студентами базовими знаннями та вміннями щодо: інтегрованого управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища, порядок взаємодії з іншими сферами державного управління; принципів й методів еколого-економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу територіальних систем; інформаційного забезпечення інтегрованого управління природокористуванням, в тому числі із використанням системи індексів та індикаторів сталого розвитку регіонів; системного аналізу взаємозв'язків між основними компонентами територіальних об'єктів управління (природною, соціальною, економічною) з метою вироблення збалансованих управлінських рішень.

Переквізити: Знання з теоретичних основ про природні ресурси та природно-територіальні комплекси, їх сучасний стан і особливості використання, а також дані про антропогенне навантаження, екологічні ризики, соціально-економічні умови територій, результати моніторингу довкілля, картографічні та геоінформаційні матеріали, статистичні дані й нормативно-правові вимоги у сфері природокористування та охорони довкілля.

Постреквізити: формування у здобувачів здатності здійснювати комплексний аналіз природно-ресурсного потенціалу та сучасного природокористування територій, виявляти екологічні проблеми й конфлікти природокористування, оцінювати ризики та обмеження, обґрунтовувати напрями раціонального використання природних ресурсів і розробляти інтегровані управлінські рішення, спрямовані на забезпечення екологічно збалансованого та сталого природокористування. На практиці студент повинен використовувати обґрунтовану модель (систему) інтегрованого управління природокористуванням визначеної території, що включає оцінку сучасного стану природокористування, визначення проблем і конфліктів, просторове зонування, комплекс управлінських заходів та систему показників моніторингу їх реалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

основні поняття, принципи та механізми інтегрованого управління природокористуванням; природно-ресурсний потенціал територій, особливості його оцінювання та раціонального використання; причини виникнення та способи управління екологічними конфліктами; принципи інтегрованого управління водними, земельними та прибережними ресурсами; основні засади запобігання і контролю промислового забруднення та нормативно-правові механізми його регулювання.

вміти:

оцінювати природно-ресурсний потенціал територій та визначати обмеження їх розвитку; аналізувати проблеми природокористування та екологічні конфлікти; застосовувати принципи інтегрованого управління природними ресурсами; використовувати інформаційні, нормативно-правові та управлінські інструменти у сфері природокористування; оцінювати ефективність заходів щодо раціонального використання ресурсів і запобігання забрудненню довкілля.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі: лекцій (16 год.) та практичних занять (14 год.), організації самостійної роботи здобувачів (60 год.).

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Зміст	Форми робіт
Змістовий модуль 1. Основи інтегрованого управління природокористуванням		
Тема 1. Базові поняття у галузі управління природокористуванням	Об'єкт и структура курсу. Поняття та види природокористування. Поняття про інтегроване управління екологічно безпечним природокористуванням. Поняття природно-територіального комплексу. Базові принципи еколого-збалансованого природокористування.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;
ПР №1. Поняття про інтегроване управління	Обґрунтування необхідності впровадження ІУП в Україні як механізму реалізації стратегії сталого розвитку. Складові та етапи	Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт

Тема	Зміст	Форми робіт
природокористуванням.	інтегрованого управління природокористуванням.	
Тема 2. Природно-ресурсний потенціал регіону та проблеми його ефективного використання	Класифікація природних ресурсів. Методи оцінки природно-ресурсного потенціалу. Комплексний підхід до використання природно-ресурсного потенціалу. Ресурсні та екологічні обмеження економічного розвитку регіону.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;
ПР №2 Природно-ресурсний потенціал Одеської області.	Визначення екологічних проблем регіону. Необхідність системного підходу в інтегрованому управлінні природокористуванням на прикладі проблем озера Сасик та прилеглої території	Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема 3. Екологічні конфлікти в сучасній системі природокористування.	Визначення поняття «екологічні конфлікти». Класифікація екологічних конфліктів. Територіальні та природно-ресурсні конфлікти. Причини виникнення екологічних конфліктів. Управління екологічними конфліктами.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;
Тема 4. Інтегроване управління природокористуванням як механізм реалізації стратегії сталого розвитку, його інформаційне забезпечення.	Принципи системності в управлінні та їх реалізація у практиці природокористування. Задачі, що вирішуються застосуванням інтегрованого управління природокористуванням. Складові та етапи інтегрованого управління природокористуванням. Системи індексів та індикаторів розвитку регіону. Джерела вихідної інформації.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;
Змістовий модуль 2. Інтегроване управління окремими територіями та ресурсами		
Тема 5. Інтегроване управління водними ресурсами.	Мета інтегрованого управління водними ресурсами. Його ключові завдання. Поняття та принципи басейнового управління. Водоресурсний потенціал території. Процес реформування водного законодавства в Україні. Інтегроване управління річковим басейном. План управління річковим басейном. Робота Басейнових рад.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;
ПР №3 Інтегроване управління водними ресурсами. Діяльність басейнових рад в Україні	опанувати зміст Плану управління річковим басейном, ознайомитися з діяльністю басейнових рад в Україні.	Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема 6. Інтегроване управління прибережними	Концепція комплексного управління прибережною смугою морів. Основні принципи інтегрованого управління	Опрацювання лекційного та додаткового,

Тема	Зміст	Форми робіт
зонами.	прибережною смугою. Інтегроване управління прибережною смугою в Україні. Міжнародне співробітництво у галузі інтегрованого управління прибережною смугою.	довідкового матеріалу.
ПР №4. Інтегроване управління прибережними зонами.	Аналіз конфліктогенності видів морегосподарської діяльності у прибережній зоні моря (територія і акваторія)	Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема 7. Інтегроване управління земельними ресурсами.	Існуюча система управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні. Поняття та сутність інтегрованого управління землекористуванням. Принципи та інструменти інтегрованого управління землекористуванням. Особливості процесу інтегрованого управління природокористуванням.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу.
ПР №5. Інтегроване управління земельними ресурсами.	Органи, що здійснюють управління земельними ресурсами в Україні. Визначення атрактивності ресурсів територій.	Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт
Тема 8. Інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення.	Інтегрований довіллевий дозвіл. Процедура отримання інтегрованого довіллевого дозволу (заява, попередній розгляд, громадське обговорення). Розгляд заяви про отримання дозволу та його видача. Вимоги до змісту та умови інтегрованого довіллевого дозволу. Критерії для визначення найкращих доступних технологій та методів управління. Єдиний державний реєстр інтегрованих довіллевих дозволів. Перелік видів діяльності, провадження яких вимагає отримання інтегрованого довіллевого дозволу.	Опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу.
ПР №6. Інтегрований довіллевий дозвіл	Процедура складання інтегрованого довіллевого дозволу для окремого об'єкта.	Пояснення, дискусії; виконання практичних робіт, захист практичних робіт

Література Основна

1. Сапко О.Ю. Інтегроване управління природокористуванням: конспект лекцій. Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2024. 110 с. ISBN 978-966-186-284-4. URL: <http://eprints.library.odku.edu.ua/id/eprint/12972/>
2. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І.Л.

- Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. Київ: НУХТ, 2022. 337 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/strategiia_staloho.pdf
3. Екосистеми і системний аналіз: наукова монографія / П.С. Гнатів, В.В. Снітинський, О.С. Нечай, О.Д. Зинюк, Т.В. Пасічник, О.В. Зеліско // за ред. П.С. Гнатіва і В.В. Снітинського. Львів: Колір ПРО, 2017. 416 с.

Додаткова

1. Управління земельними ресурсами: конспект лекцій (для магістрів спеціальності 193 – Геодезія та землеустрій) / І.С. Глушенкова, Т.В. Анопрієнко, І.В. Кошкалда, О.М. Трегуб; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. 85 с. URL: http://eprints.kname.edu.ua/49313/1/2018_%D0%BF%D0%B5%D1%87_10%D0%9B%20%D0%A3%D0%97%D0%A0%20%D0%9A%D0%9B%20%D0%BF%D0%B5%D1%87%202018.pdf
2. Водна стратегія України на період до 2025 р. (наукові основи) / за ред. М.І. Ромащенко, М.А. Хвесика, Ю.О. Михайлова. К., 2015. 46 с.
3. Левковська Л.В., Мандзик В.М. Формування моделі інтегрованого управління водними ресурсами в контексті забезпечення сталого водокористування. *Збалансоване природокористування*. 2018. № 2. С. 46-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2018_2_9
4. Екологічні основи управління водними ресурсами: навч. посіб. / А.І. Томільцева, А.В. Яцик, В.Б. Мокін та ін. Київ: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 200 с. (Бібліотека екологічних знань). URL: <https://iem.org.ua/images/librery/4.pdf>
5. Шарий Г.І., Тимошевський В.В., Міщенко Р.А., Юрко І.А. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник / Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172 с.
6. Рогач С. М. Зарубіжний досвід регулювання сфери природокористування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 26, частина 2. С. 54–59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/26_2_2019ua/12.pdf
7. Olha Sapko, Olena Vladimirova, Oleksii Burhaz. State of Implementation of European Legislation Regarding Water Resources Management, Industrial Pollution and Man-Made Hazards in Ukraine. *International Journal of Environmental Protection and Policy*. 2023; 11(1): 21-26 <http://www.sciencepublishinggroup.com/j/ijepp> doi: 10.11648/j.ijepp.20231101.13 ISSN: 2330-7528 (Print); ISSN: 2330-7536 (Online)
8. Сапко О.Ю. Впровадження принципів інтегрованого управління водними ресурсами в Україні. *П'ята Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроінтеграція екологічної політики України»*: Тези доповідей. Одеса: ОДЕКУ, 2023. С. 337 – 240.

15Електронні інформаційні ресурси

1. Репозитарій ОНУ імені І.І.Мечникова <https://dspace.onu.edu.ua/home>

2. Репозитарій факультету ФГМіЕ <http://eprints.library.odku.edu.ua>

3. Бібліотека ОНУ імені І.І.Мечникова <http://lib.onu.edu.ua/>

4.<http://www.zakon.rada.gov.ua/> - Електронний портал Верховної ради України

5. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І. Мечникова» (polozorg-osvit-process_2022.pdf).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова (2020 р.)» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozorg-kontrol_2022.pdf)

Політика академічної доброчесності: регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennya-antiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))

Використання комп'ютерів/ телефонів на занятті: під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.

Комунікація: Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.